

SZÉKELY ZOLTÁN
1912–2000

N E K R O L Ó G

SZÉKELY Zoltán (1912–2000)

Ősei rétyi SZÉKELYek voltak, köztük várhegyi várkapitány. Aránytalanul hatalmas volt a homloka: micso-da homloklebeny lehet mögötte, mondotta művelődéstörténész ismerősünk. 125 éves múzeumunknak 63 éven, fennállásának több, mint felén át volt munkatársa és több, mint 42 évig igazgatója.

1912. november 18-án született, Désen. Klasszika-filológiát és történelmet végzett és egy zilahi év után a sepsiszentgyörgyi Székely MIKÓ-kollégium tanára lett, majd 1937 decemberével a Kollégium szakmai felügyelete alatt álló Székely Nemzeti Múzeum öre, amelynek megbízásából Magyarországon, ALFÖLDI András mellett régészetre képezte tovább magát. 1943-ban védte meg doktori disszertációját, a komollói római tábor feldolgozását. Szakmai munkássága a régészetre korlátozva is hatalmas: őskortól középkorig minden korszak kutatásában maradandót hagyott maga után. Elég, ha az erődsi-oltszemi, a lécfalva-várhegyi neolitikum-kutatást, a Balánbánya ércére építő csomortáni bronzkori csoport elkülönítését és a szilágypéri bronzkori települést, a dák vaskori Zetevárát, az oltszemi és énlaki római táborok feltárását, Tekerőpatak és Rugonfalva germán sírjait, és mindenekelőtt a zabolai és petőfalvi Árpád-kori magyar temetőket soroljuk. A laikus nehezebben érti: a hazai „nemzeti tudományosságnak” nem Zabola fáj: a komollói római tábor próbálták nemlétezőnek nyilvánítani.

Hazatért, amikor mások elmenekültek, a Múzeum élére állt és megtartotta azt, mikor mások elvesztek szá-munkra vagy összetörtek. Tudott áldozni és nyerni az áldozaton. Elveszítettük tarthatatlan levéltárunkat, de többet gyarapodtunk alatta ingatlanban, munkatársban és szakmai publikációban, mint bármikor, és abba az évkönybe írjuk róla ezeket a sorokat, amelyet ő hozott létre.

2000. szeptember 1-jén, a romániai magyar tudományosság doyenjeként távozott közülünk. Igazgató Úr, miénk volt és miénk marad. Ahogy régi társait búcsúztatta: Sit tibi terra levis!

Zoltán SZÉKELY

(1912–2000)

Descendent al unor secui din Reci, a fost custode și colaborator al muzeului timp de 63 de ani, mai mult decât jumătate din istoria Muzeului Național Secuiesc, care anul acesta a împlinit 125 de ani de existență. I-a fost director 43 de ani. A devenit arheolog după studii clasice și de istorie și ne-a lăsat moștenire o operă vastă, chiar dacă am lua în considerare numai rezultatele sale din acest domeniu. Din activitatea sa dintre 1937–1990 ajunge să aducem aminte de cercetările privind neoliticul de la Ariușd–Olteni și Leț-Varheghiu, identificarea grupului Ciomortan legat de minereul Bălanului sau necropola-situl de la Pir, ambele din epoca bronzului, La Tène-ul dacic de la Zetea, castrele romane de la Comolău, Boroșneul Mare, Inlăceni și Olteni, mormintele germanice de la Valea Strâmbă și Rugănești, necropolele maghiare medievale timpurii de la Zăbala și Peteni. Ne-a predat la căderea comunismului o instituție bogată în imobile, colecții, colaboratori și publicații. Rămâne al nostru. Sit sibi terra levis!

Zoltán SZÉKELY

(1912–2000)

Zoltán SZÉKELY was custodian and co-worker of the museum for 63 years, more than half of the history of the Székely National Museum, which this year celebrated its 125 years' anniversary of existence. He was director of the museum for 43 years. He became archaeologist after classical and historical studies and left us over a great heritage of his work even if we consider only his results in this domain. Out of his activity in the period between 1937–1990 we can not only mention the research work on the Neolithic from Erőds (Ariușd)–Oltszem (Olteni) and Lécfalva-Várhegy (Leț-Varheghiu), but also the identification of the Csomortáni (Ciomortan)-group connected to the copper from Balánbánya (Bălan) or the necropolis from Szilágypér (Pir), both from the Bronze-age, the Dacian La Tène from Zetelaka (Zetea), the Roman camps from Komolló (Comolău), Énlaka (Inlăceni), Oltszem (Olteni), the German graves from Tekerőpatak (Valea Strâmbă) and Rugonfalva (Rugănești), the Hungarian necropolis from Zabola (Zăbala) and Petőfalva (Peteni) from the Arpadian-age. And after the fall of the communism he left us over an institution rich in buildings, collections, co-workers and publications. He remains ours. Sit sibi terra levis!

SZÉKELY Zoltán irodalmi munkássága 1990 után (2.)

(1990-ig l. BUCUR, M., **Doctor docent SZÉKELY Zoltán la 80 de ani ani**, SCIVA, T. 43, 3, București, 1992, 321–328, 137 tétel; 1990-től 1998-ig l. **SZÉKELY Zoltán irodalmi munkássága 1990 után**, ACTA – 1997/II, 12, 22 tétel)

23. **Repertoriul arheologic al județului Alba**, Bibliotheca Musei Apulensis II (coautor), Alba Iulia, 1995
24. **O descoperire dacică în pasul Oituz**, Cumidava, XX, Brașov, 1996, 65–71
25. **Reședințele voievodale în sud-estul Transilvaniei**, Angustia, 3, Sf. Gheorghe, 1998, 361–363
26. **Repertoriul arheologic al județului Covasna** (MCR–MNIT–IAIA Cluj-Napoca, Seria Monografii Arheologice I) (coautor), Sf. Gheorghe, 1998
27. **Goten und Gepiden im Olt-Tal**, Transsilvanica, Archäologische Untersuchungen zur Älteren Geschichte des Südöstlichen Mittel-Europa, **Gedenkschrift für Kurt HORED**T, Internationale Archäologie, Studia honoraria – Band 7, Verlag Marie LEIDORF GmbH, Rahden/Westf., 1999, 303–307
28. **Așezarea culturii Schneckenberg de la Ariușd, jud. Covasna**, Angustia, 4, Sf. Gheorghe, 1999, 9–12
29. **Săpături în așezarea neolitică de la Ariușd în anii 1977–1978**, ACTA – 1998/I, Sepsiszentgyörgy, 1999, 115–122
30. **Egy ismeretlen bronzkori erődítmény Kovászna megyéből**, ACTA – 1998/I, Sepsiszentgyörgy, 1999, 157–160
31. **Mikor és kiktől foglalták el a honfoglaló magyarok a Székelyföldet?** Turán, 2, Budapest, 1999, 73–75
32. **Unelte agricole în colecția Muzeului Național Secuiesc**, ACTA – 1999/I, Sepsiszentgyörgy, 2000, 119–124
33. **Árpád-kori nyílhegyek Kovászna megyében**, ACTA – 1999/I, Sepsiszentgyörgy, 2000, 241–246
34. **Cultura Nouă în v. Oltului și a Târnavei**, Angustia, 5, Sf. Gheorghe, 2001, 177–192
35. **A Székely Nemzeti Múzeumtól a Kovászna Megyei Múzeumig**, ACTA – 2000/II (sajtó alatt, 2001)
36. **SZÉKELY Zoltán válogatott művei**, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szolnok (kiadás alatt, 400 o., 2001)